

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 47. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992360118768/facsimile.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Da et genialt Menneske af den Art som René trods dets religiøse Talemaader aldrig gaar op i nogen højere Magt, bliver Melankolien her i sit inderste Væsen kun Egenkærlighedens utilfredsstillende Nydelsessyge. René véd som genial Personlighed, at Guden er med ham og i ham, og han kan neppe skelne imellem sig selv og Guden. Han føler jo, at hans Tanke og hans Tale er beaaudet, og hvor er Grænsen imellem det, som er af ham, og det, som ikke er af ham? For sig selv kræver han Alt, Folkets Yndest, Kvindernes Kærlighed, alle Livets Laurbær og Roser, og det falder ham ikke ind, at han skulde være forpligtet til at vise Gengæld. Han lader sig elske uden at elske igen. Er han ikke en Natur med Særret, en Forkynder, der farer som en Flygtning igennem Livet, en flyvende Ild, som oplyser, fortærer og forsvinder!

I disse Træk har Digteren kun malet sit eget Spejlbillede. Chateaubriands Erindringer indeholder, især ved hvad de fortier, Vidnesbyrd nok om den kunstige Kulde, hvormed han modtog Æmhed og Beundring. Enkelte fortrolige Breve fra ham, som Sainte-Beuve har havt mellem Hænder, viser, med hvilken iskold Selvfølelse han undertiden stræbte at besnære ved Løfter om en fortærende Lidenskab. Endnu 64 Aar gammel skriver han til en ung Dame, hvem han opfordrer til at give sig et Stævnemøde i Schweiz: «Mit Liv er kun en Hændelse, tag af denne Hændelse Lidenskab, Eivirvlen og Ulykken, jeg skal give Dem mere deraf paa én Dag end Andre i lange Aar.» Man se tilbage i Tiden; man mindes f. Eks. den rørende Æmhed, Voltaire udviser mod sin Emilie, selv da han har faaet Vished om, at han er plumpt bedragen af hende, og man vil finde hin det forrige Aarhundredes saakaldte Lucifer uskyldig som et Barn i Sammenligning.

Chateaubriand afsluttede ikke sin Skildring af René med den berømte Episode der bærer dette Navn. René indtager en stor Plads i den samtidigt skrevne, men først nogle Aar senere udgivne Roman *Les Natchez*, og hans Væsen her fuldstændiggør Billedet af Karakteren.

René har for at føje sig efter Indianernes Sæder taget sig en Hustru, Celuta, der gaar ganske op i Kærlighed til ham. Men det forstaar sig af sig selv, at Samlivet med hende ikke kan læge hans Hjertes Saar. «René,» hedder det, «havde attraaet en ubehoet Egn, en Kvinde og Friheden: han besad alt dette, og

dog fordærvede Noget denne Besiddelse for ham. Han vilde have velsignet den Haand, som med ét Slag havde befriet ham fra hans fordums Ulykke og hans nærværende Lykke, hvis det ellers var nogen Lykke. Han forsøgte at virkeliggøre sine gamle Drømme: hvilken Kvinde var ogsaa skønnere end Celuta! Han førte hende ind i Skovenes Dyb og stræbte at forstærke Indtrykket af sin Uafhængighed ved at ombytte ét ensomt Opholdssted med et andet; men naar han havde trykket sin unge Hustru til sit Bryst dybt nede i Afgrundene, eller naar han havde ført hende op paa skyhøje Bjerge, saa følte han dog ikke den Nydelse, han havde haabet. Det tomme Rum, der havde dannet sig dybt nede i hans Sjæl, kunde ikke udfyldes. René var bleven ramt af en Himlens Straffedom, der paa én Gang udgjorde hans Lidelse og hans Geni. Han forstyrrede Alt ved sin Nærværelse: Lidenskaberne gik ud fra ham og kunde ikke trænge ind i ham; han tyngede paa den Jord, som han med Utaalmodighed vandrede paa og som bar ham mod sin Vilje. I disse Udtryk skildrer Fortælleren René's Væsen som Ægtemand.

Saare betegnende er denne Heltens Anstilen af Forsøg med hans unge Brud, denne hans Stræben efter ved ualmindelige Naturomgivelsers Kryderi at give hendes Kærlighed større Tiltrækning for ham. Forgæves! den unaturlige Lidenskab, han engang har indgydt og der netop som unaturlig og efter menneskelige Love forbryderisk havde en Magt og en Flamme, der stemmede med hans eget Væsens flammende Magt, har halvvejs smittet ham og i ethvert Tilfælde umuliggjort ham at elske mere. Han skriver selv i sit højst mærkværdige Afskedsbrev til Celuta, at hin Ulykke har gjort ham til den han er, han har været elsket, altfor højt elsket, og hin hemmelighedsfulde Kærlighed har lukket hans Livskilder, skønt den ikke udtørrede dem. «Al Kærlighed,» siger han, «blev mig en Rædsel: jeg havde et Mønster af en Kvinde for Øje, som Intet kunde komme nær. Skønt i mit Indre fortæret af Lidenskaber, er jeg paa en uforklarlig Maade bleven isnet af Ulykkens Haand.» «Der gives,» fortsætter han, «saa ulykkelige Eksistenser, at de ligesom anklager Forsynet og skulde synes at kunne helbrede for den *Mani* at ville være til.»

Selve den medfødte Drift til at leve, den saa dybt naturlige Kærlighed til Livet, forhaaner han, halvt affekteret og halvt blaseret, som *Mani*, og i dens Sted træder en vild, satanisk Til-